

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА**

ЗАРИЦЬКА Анна Андріївна

УДК 378.147: 78

**АКМЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ
САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник –

доктор педагогічних наук, професор
СМОЛЮК Іван Олександрович,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки,
завідувач кафедри педагогіки.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор
ПАДАЛКА Галина Микитівна,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
професор кафедри фортепіанного
виконавства та художньої культури;

кандидат педагогічних наук, доцент
ТКАЧ Марія Михайлівна,
Київський університет
імені Бориса Грінченка,
доцент кафедри теорії
та методики музичного мистецтва.

Захист відбудеться 14 квітня 2016 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9).

Автореферат розісланий 11 березня 2016 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Сиротюк В.Д.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Динамізм соціокультурних перетворень, гуманізація змісту освіти, орієнтація на акмеологічне осягнення педагогічних реалій, пріоритетність формування в учнівській молоді ключових життєтворчих компетенцій – ці та інші парадигми ХХІ століття, безумовно, мають позначатися на професійних і особистісних якостях вчителя музики. Загальноосвітні навчальні заклади третього тисячоліття чекають на педагога-музиканта, котрий володіє цілісними, системними професійними знаннями, компетентно реалізовує потужний аксіологічний, культурологічний та творчорозвивальний потенціал арт-педагогіки, є людиною здатною до самооцінності, самодостатності, самоефективності, саморозвитку та самореалізації.

У законах України «Про освіту» (2015 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.) задекларована гуманістична зорієнтованість освітнього простору вищої школи, що заактуалізовує процеси удосконалення фахової підготовки майбутнього вчителя музики та його особистісного становлення. А тому процеси модернізації змісту вищої школи, сучасні вектори розвитку мистецької галузі, зміни в орієнтирах філософії освіти, а також тенденції щодо підготовки фахівців у вітчизняних навчальних закладах спонукають до наукового пошуку шляхів оптимізації системи професійної підготовки майбутніх учителів музики, вибудованої на основі акмеологічної концепції.

Теоретико-методологічні і прикладні проблеми педагогічної акмеології, концептуальні ідеї мистецької освіти, фундаментальні стратегії удосконалення фахової підготовки студентів вищих навчальних закладів активно розроблялися В. Антоновим, Ю. Антоновою-Рафі, С. Архиповою, Н. Бамбурак, В. Вакуленко, Л. Вовк, О. Гавалешко, В. Гладковою, Г. Даниловою, А. Деркачем, О. Дубасенюк, Т. Завадською, О. Завгородньою, Г. Коваленко, А. Козир, Н. Кузьміною, Н. Ничкало, Г. Падалкою, С. Пальчевським, О. Проценко, О. Ростовським, О. Рудницькою, Г. Сазоненко, С. Сисоєвою, В. Сластьоніним, М. Ткач, Т. Троїцькою та ін.

Вирішенню широкого кола питань професійної підготовки вчителя національної школи, зокрема вчителя музики, сприяють дослідження філософів В. Андрущенка, І. Зязюна, В. Кременя, Л. Сохань, В. Шинкарука та ін., психологів Б. Ананьєва, І. Беха, Л. Виготського, О. Леонтєва, С. Максименка, Л. Мітіної, В. Моляко, В. Семиченко та ін., педагогів, методистів та мистецтвознавців Б. Асаф'єва, В. Бутенка, О. Беспалько, В. Бондара, Т. Ванійленко, Л. Даниленко, О. Козій, З. Курлянд, Н. Лосєвої, О. Морозової, О. Отич, О. Пехоти, Г. Побережної, Г. Сагач, О. Шевнюк, О. Щолокової та ін.

Аналіз праць представників вітчизняної та зарубіжної науково-педагогічної школи засвідчує, що проблема професійної самореалізації, актуальність якої зумовлена соціально-економічними умовами, має складний міждисциплінарний характер.

Так, на сучасному етапі педагогічний аспект проблеми самореалізації особистості відображений у наукових працях В. Андрєєва, А. Волосенко, О. Гречаника, Ю. Гришко, С. Калаур, М. Кононенко, Л. Лисогор, В. Лихвар, І. Ісаєва, В. Кан-Калика, І. Колеснікової, В. Максимова, Л. Рибалко,

В. Сластьоніна, Н. Щуркова та ін. Теоретико-прикладне підґрунтя механізмів особистісної самореалізації висвітлено у психологічних дослідженнях Е. Балашова, В. Вілюнас, О. Виговської, Г. Гандзілевської, В. Гупаловської, О. Єрмоєнка, О. Коропецької, А. Маркової, Л. Мітіної, А. Орлова та ін. На важливості актуалізації індивідуально-творчого досвіду підготовки майбутніх учителів музики до професійної самореалізації наголошується у дослідженнях С. Грозан, А. Зайцевої, О. Олексюк, Н. Сегеди, О. Теплової, В. Федоришина та ін.

Зважаючи на вагомість досліджуваних питань, слід зазначити, що проблема підготовки майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації, зокрема на акмеологічних засадах, у вітчизняній психолого-педагогічній науці, на наш погляд, ще недостатньо з'ясована та не отримала всебічного висвітлення. Її актуальність також зумовлена репродуктивним характером освітнього процесу та суперечностями у системі підготовки фахівців музично-педагогічних спеціальностей, що склалися між:

- соціально-культурною значущістю ролі педагога у становленні й розвитку морально-інтелектуальних, художньо-естетичних якостей школярів та недостатньою готовністю вчителя музики до професійно-творчої самореалізації;

- потребою освітньої практики в науково обґрунтованій системі формування готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації на засадах педагогічної акмеології та недостатнім рівнем теоретичного підґрунтя у розв'язанні зазначеної проблеми;

- самооцінкою готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації та продуктивним рівнем оволодіння професійно-педагогічними компетентностями.

Окреслене коло науково-практичних завдань й подолання зазначених суперечностей, актуалізація підготовки конкурентоспроможного вчителя музики умотивували вибір теми дисертації: **«Акмеологічні засади професійної самореалізації майбутнього вчителя музики».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконувалася у рамках держбюджетної теми «Психологія професіоналізму особистості: технології професійного самовизначення в практиці» (номер державної реєстрації 0113U002217) Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Тема затверджена Вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол №5 від 29.11.2012 р.) та узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 1 від 01.02.2013 р.).

Мета дослідження полягає у науковому обґрунтуванні та експериментальній перевірці комплексу організаційно-педагогічних умов, що забезпечують ефективність формування готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації на акмеологічних засадах.

Для досягнення мети передбачалось розв'язання наступних **завдань**:

1. Проаналізувати теоретичні основи дослідження феномену професійної самореалізації у філософській, психолого-педагогічній та акмеологічній літературі.

2. Здійснити структурний аналіз та розробити критеріально-рівневу характеристику готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації в процесі фахової підготовки.

3. Схарактеризувати акмечинники та механізми професійної самореалізації майбутнього вчителя музики.

4. Розробити та науково обґрунтувати структурно-функціональну модель формування готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації на акмеологічних засадах.

5. Визначити оптимальні умови формування готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації на акмеологічних засадах.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутнього вчителя музики у вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації на акмеологічних засадах.

Методи дослідження. Досягненню мети й розв'язанню поставлених завдань сприяло використання комплексу методів, *теоретичних*: аналіз філософської, психолого-педагогічної, акмеологічної та методичної літератури, директивних матеріалів, навчальних програм та планів з метою уточнення та конкретизації понятійно-категорійного апарату дослідження; систематизація та логічне узагальнення з метою теоретичного обґрунтування структури готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації на акмеологічних засадах; *класифікація* – для визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації; *дедуктивний метод* – для виявлення та теоретичного обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутнього вчителя музики; *моделювання* – для розробки та наукового обґрунтування моделі; *емпіричних* (педагогічне спостереження, тестування, анкетування, педагогічний експеримент) з метою визначення ефективності педагогічних умов формування готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації на акмеологічних засадах; *обсерваційних* (самооцінювання, експертне оцінювання) та *статистичних* – для кількісної та якісної обробки емпіричних даних.

Наукова новизна і теоретична значущість дослідження полягають у тому, що:

- *вперше* теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено структурно-функціональну модель формування готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації на акмеологічних засадах; визначено сукупність організаційно-педагогічних умов (акмеологічно-гуманістичне забезпечення навчально-практичного змісту системою професійних завдань та проблемних ситуацій, стимулювання творчо-особистісного та професійного самовдосконалення майбутнього фахівця

засобами інтеграції змісту фахових дисциплін, забезпечення рефлексивно-оцінного досвіду), що уможливають впровадження моделі в освітній процес і оптимізують формування досліджуваної якості; дефініційовано поняття «готовність майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації»;

- *уточнено* категорійний апарат досліджуваної проблеми, зокрема, конкретизовано тлумачення понять «професійне акме», «професійна самореалізація», «акмепотенціал музичного мистецтва»; *визначено критерії* (особистісно-спонукальний, змістово-практичний, оцінно-продуктивний), *та рівні* (творчо-моделюючий, конструктивно-самодіяльний, формально-рольовий, декларативний) сформованості готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації;

- *обґрунтовано* акмеологічні засади, що включають наукові теорії, принципи, підходи, акмечинники (особистісний акмепотенціал майбутнього педагога, акмепотенціал змісту професійної підготовки та середовища ВНЗ, акмепотенціал музичного мистецтва), механізми (самоактуалізація, самоефективність, самоудосконалення, продуктивна компетентність, акмепрофесійна спрямованість, регуляція, рефлексія, продуктивно-творча діяльність, усвідомлення мистецьких цінностей), методи, засоби та форми професійної самореалізації майбутнього вчителя музики;

- *удосконалено* організаційно-методичне забезпечення професійної підготовки майбутнього вчителя музики на основі акмеологічного, аксіологічного, особистісно-діяльнісного та синергетичного підходів;

- *подальшого розвитку* набули науково-теоретичні положення щодо сутності професійної самореалізації як результату фахової підготовки майбутнього вчителя музики на акмеологічних засадах.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленості, апробованості та впровадженні у структуру професійної підготовки майбутнього вчителя музики спецкурсу «Акмеологія музично-педагогічної творчості»; технологічних основ діяльності вокально-творчої студії «Імпульс»; електронного акмеологічного портфоліо «Шлях до професійного акме»; програми тренінгів музично-педагогічної асертивності та емпатійності; діагностичного інструментарію щодо визначення рівнів готовності студентів до професійної самореалізації.

Особистий внесок здобувача. У співавторських публікаціях внесок здобувача полягає: у визначенні способів та прийомів, що сприяють професійному становленню вокаліста [2]; в обґрунтуванні сутності та визначенні функцій духовного потенціалу музиканта-педагога [3]; у виокремленні та трактуванні акмеологічних чинників [14]; в характеристиці видів вокально-творчої діяльності у підготовці майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації [21].

Результати дослідження впроваджено в навчальний процес Луцького педагогічного коледжу (довідка № 244 від 05.05.2015 р.), Коломийського педагогічного коледжу (№ 271 від 20.11.2014 р.), інституту мистецтв Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-29/02/2962 від 08.09.2015 р.), інституту мистецтв Південноукраїнського

національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського (довідка № 3901 від 07.10.2014 р.), факультету мистецтв Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 582/1 від 10.09.2015 р.)

Апробація результатів дослідження. Концептуальні положення та результати дослідження оприлюднено на *міжнародних* науково-практичних конференціях, зокрема: «Стан і перспективи розвитку духовної культури особистості в умовах розгортання глобалізаційних процесів» (Рівне, 2007), «Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє» (Луцьк, 2009), «Концептуальні погляди Януша Корчака як важливі духовні цінності на сучасному етапі» (Луцьк, 2012), «Педагогіка та психологія: традиції та інновації» (Львів, 2013), «Педагогіка та психологія: актуальні питання наукових досліджень» (Київ, 2013), «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2013), «Інформаційні технології в освіті, науці і виробництві» (Луцьк – Світязь, 2013), «Педагогіка та психологія: питання науки та практики» (Одеса, 2013), «Badania naukowe naszych czasow» (Warszawa, 2013), «Управлінські компетенції викладача вищої школи» (Київ, 2014), *всеукраїнських*: «Українська культура: стан і проблеми функціонування у світовому просторі» (Рівне, 2011), «Молода наука України. Перспективи та пріоритети розвитку» (Київ, 2012), «Актуальні проблеми підготовки фахівців на сучасному етапі» (Луцьк, 2013), «Актуальні проблеми розвитку українського мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти» (Луцьк, 2014, 2015); *міжвузівських*: «Теорія і практика співацького процесу в навчальному закладі: традиції, перспективи» (Луцьк 2008, 2010, 2012, 2013).

Висновки та результати дослідження доповідались на засіданнях кафедри педагогіки педагогічного інституту, кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства інституту мистецтв Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Публікації. Основні положення та результати дослідження висвітлені у 22 наукових публікаціях, із них: 1 – методична розробка, 10 статей – у провідних наукових фахових виданнях України, 2 статті – у закордонних наукових фахових виданнях, 9 – у матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (297 найменувань, з них 17 іноземних), 14 додатків (на 47 сторінках). Загальний обсяг роботи – 261 сторінка, основний текст викладено на 182 сторінках. Дисертація містить 27 таблиць, 14 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методологічні основи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення, представлено відомості щодо апробації та впровадження результатів наукового пошуку, структури та обсягу роботи.

У першому розділі «**Теоретико-акмеологічні засади професійної самореалізації майбутнього вчителя музики**» проаналізовано генезу проблеми професійної самореалізації у філософських, психолого-педагогічних, акмеологічних дослідженнях. Багатогранність наукових підходів до трактування сутності та змісту досліджуваного поняття дозволило зацентувати увагу на провідних аспектах його розуміння: у ракурсі внутрішнього потенціалу, особистісних можливостей та здібностей (В. Гупаловська, А. Козир, Н. Кулик, Н. Лосева, Л. Мітіна, Г. Падалка, К. Хорні), опредметненні сутнісних сил особистості у суспільно-значущій діяльності (І. Бех, В. Бутенко, І. Єрмаков, Л. Коган, О. Леонт'єв, С. Максименко, В. Муляр, Л. Рибалко, Н. Сегеда), саморозвитку, самоздійсненні особистості у процесі життєтворчості (К. Альбуханова-Славська, В. Андрущенко, Л. Анциферова, Н. Кузьміна, А. Деркач, Л. Сохань). Виявлені ознаки є причинно-зумовленими, оскільки віддзеркалюють поліаспектність поняття професійної самореалізації.

Трактування суті *професійної самореалізації майбутнього вчителя музики* на основі поліаспектності дало можливість визначити даний феномен як процес цілеспрямованого втілення акмеологічно-актуалізованих особистісних обдарувань, кваліфікаційних знань, умінь, навичок та методичної майстерності майбутнього вчителя музики в педагогічній та соціокультурній життєтворчості.

Готовність майбутнього учителя музики до професійної самореалізації розглядається нами як інтегроване цілісне новоутворення, детерміноване мірою індивідуально-продуктивного опредметнення сутнісних сил, культивуванням природніх спроможностей, яке характеризується спрямованістю на відповідну діяльність (потреби, мотиви, інтереси, ціннісні орієнтації), професійно-операційною досконалістю (наявність фахових знань, умінь, навичок), самосвідомістю (здатність до самоконтролю, самовдосконалення, саморефлексії), комплексом індивідуально-типологічних особливостей і якостей, що забезпечують досягнення вчителем музики професійного акме.

Основними структурними компонентами готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації визначено:

- *емоційно-ціннісний*, складниками якого є особистісно-професійні мотиви, пізнавальний інтерес, потреба самореалізації у музично-педагогічній діяльності та самовдосконаленні продуктивних компетентностей; емоційна чутливість, емоційна стійкість, емоційний інтелект, емпатійність; аксіологічний світогляд студентів;

- *когнітивно-діяльнісний*, що інтегрує фахову компетентність майбутнього вчителя музики, знання акмеологічної природи професійної самореалізації (директивно-нормативні, педагогічно-методологічні, психологічні, знання з теорії та методики навчання, знання з теорії та методики музичної освіти, комунікативні знання), сенсорне мислення, індивідуально-творчий стиль музично-педагогічної діяльності та інноваційно-технологічну компетентність;

- *рефлексивно-регулятивний*, який акумулює уміння майбутнього вчителя музики (перспективні, ситуативні, ретроспективні); модальність самооцінки

(професійної та особистісної); здатність до акмеологічного саморозвитку у професійній діяльності; уміння педагогічного самоменеджменту.

Оскільки поняття «потенціал» є однією із ключових категорій акмеологічної науки, тому у якості *чинників* як суттєвих обставин процесу підготовки майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації ми розглядаємо синергетичну та екзистенційну єдність особистісного акмепотенціалу майбутнього педагога, акмепотенціалу змісту професійної підготовки та середовища ВНЗ, акмепотенціалу музичного мистецтва. Визначальними механізмами розвитку особистісного акмепотенціалу є детермінація самопроцесів, що характеризують свідомість суб'єкта діяльності (самоактуалізація, самоефективність, самоудосконалення, продуктивна компетентність); оптимальність урахування акмепотенціалу змісту професійної підготовки та середовища ВНЗ уможливорюється акмепрофесійною спрямованістю майбутнього педагога, арт-соціальним оточенням; механізмами акмепотенціалу музичного мистецтва є самокорекція, регуляція, рефлексія, продуктивно-творча діяльність, усвідомлення мистецьких цінностей.

Акмепотенціал музичного мистецтва нами визначений як стимулятор внутрішнього орієнтира діяльності, художнього наповнення, професійного становлення та майстерності, що окреслює напрямок руху особистості до мистецьких вершин, як продукт що творить суб'єкта педагогічної діяльності, в якому він об'єктивується і через який він реалізується. Тому продуктивне розв'язання проблеми підготовки майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації базується на основі акмеологічно-освітньої парадигми, ідеї практичної успішності, реальної насолоди і радості.

У другому розділі **«Організаційно-методичні основи формування готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації на акмеологічних засадах»** з позицій надбань акмеологічної, психолого-педагогічної науки та на основі власного досвіду теоретично обґрунтовано комплекс організаційно-педагогічних умов, що забезпечують оптимальність підготовки майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації, зокрема:

- акмеологічно-гуманістичне забезпечення навчально-практичного змісту системою професійних завдань та проблемних ситуацій, які передбачають реалізацію суб'єкт-суб'єктних взаємин учасників виховного процесу і утверджують особистісно-зорієнтований підхід до виховання людини як найвищої соціальної цінності, культивування та відображення духовної особистісно-професійної зрілості.

- стимулювання творчо-особистісного та професійного самовдосконалення майбутнього фахівця засобами інтеграції змісту фахових дисциплін, яке виражається у потребі та готовності до безперервного саморозвитку, креативності, майстерності.

- забезпечення рефлексивно-оцінного досвіду полягає у розвитку комунікативної компетентності, інтелектуальних особистісно-ціннісних ставлень до навколишнього оточення, когнітивної, емоційної, художньо-

естетичної, емпатійно-регулятивної реакції у сфері музичного мистецтва, міжособистісного спілкування та педагогічного партнерства.

Виокремлення зазначених організаційно-педагогічних умов зумовлено особливостями гуманізації сучасної вищої музично-педагогічної освіти, сутністю, змістом та акмеологічною спрямованістю професійної підготовки майбутнього вчителя музики.

За результатами теоретико-емпіричних досліджень обґрунтовано критеріально-рівневу характеристику готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації, яка набула вияву в таких рівнях, як: декларативний (низький), формально-рольовий (середній), конструктивно-самодіяльний (достатній), творчо-моделюючий (високий). У відповідності з компонентною структурою готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації визначено основні критерії, а саме: особистісно-спонукальний, змістовно-практичний та оцінно-продуктивний.

Показниками *особистісно-спонукального критерію* є: спрямованість на творче оволодіння музично-педагогічними знаннями, потреба у застосуванні інноваційних технологій, форм і методів навчання, потреба у створенні музично-розвивального виховного середовища, потреба у професійному саморозвитку, самовдосконаленні, самореалізації шляхом розробки та втілення продуктивних маршрутів музично-педагогічної співтворчості з учнями.

Змістово-практичний критерій схарактеризований такими показниками, як: знання педагогічної теорії, знання психологічних, вікових та індивідуальних особливостей учнів, знання технологій музичного виховання, методик викладання фахових музичних дисциплін, методології та методів наукового дослідження, знання сучасних особистісно орієнтованих теорій музичного розвитку учнів.

Оцінно-продуктивний критерій означений здатністю до об'єктивної оцінки знань, умінь, навичок учнів; адекватністю самооцінки особистісних можливостей та результатів музично-педагогічної діяльності, володінням сучасними методами контролю і формами перевірки компетентностей, оригінальністю у створенні продуктів освітньої діяльності, динамічністю навчання; спроможністю учнів до самоактуалізації, самовдосконалення в музично-педагогічній творчості та оцінній діяльності.

Аналіз освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм уможливив проектування структурно-функціональної моделі формування готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації, що дало змогу спрогнозувати очікуваний позитивний результат створюваного об'єкта, утвердитись у достовірності обраних критеріїв оцінювання результатів усіх циклів діяльності, оптимальності визначених компонентів, організаційно-педагогічних умов, принципів, форм та методів дослідження (рис.1).

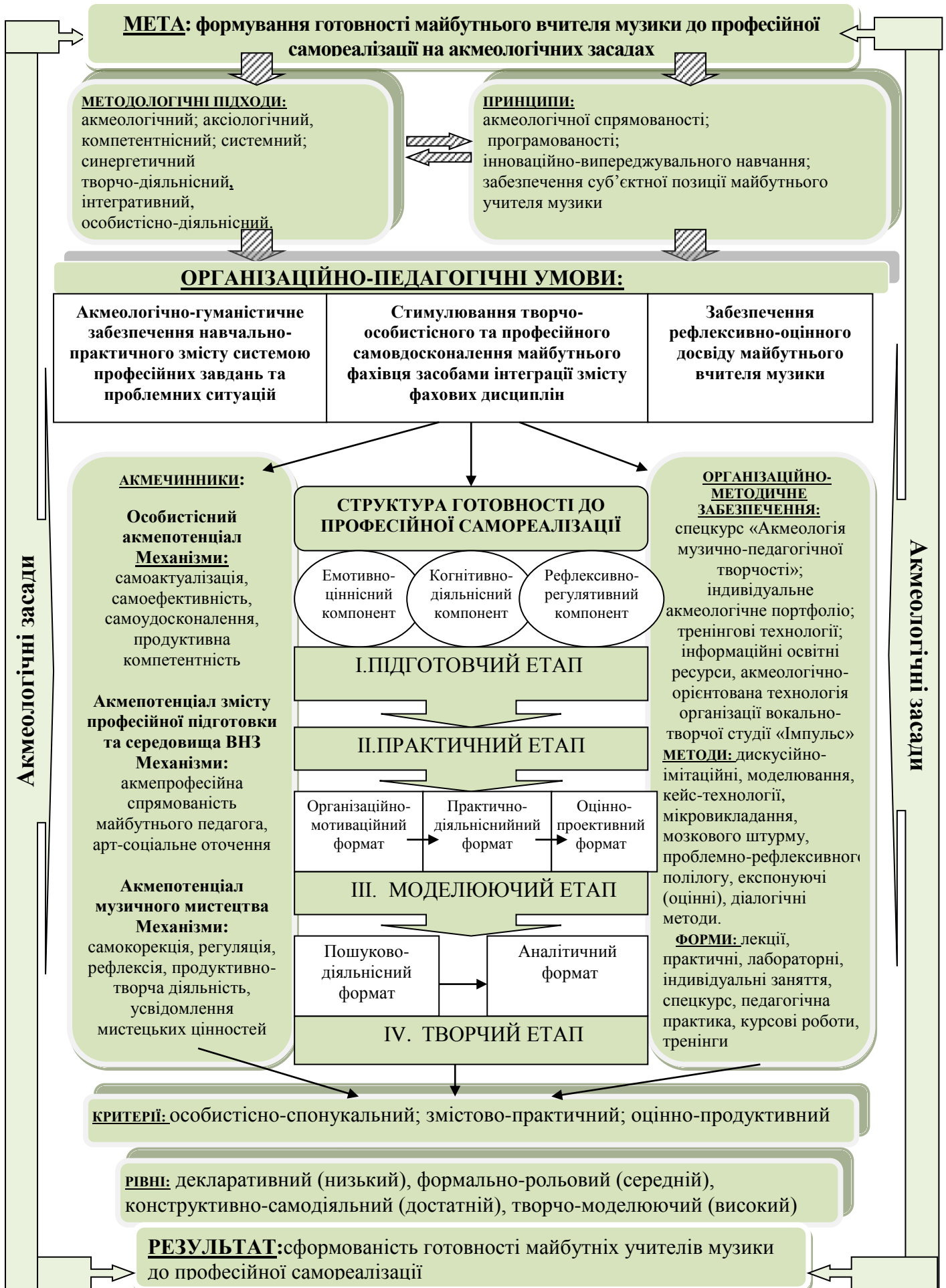

Рис. 1. Структурно-функціональна модель формування готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації на акмеологічних засадах

Змістовність формування готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації забезпечувалась на основі наступних принципів: акмеологічної спрямованості, програмованості передачі та засвоєння досвіду музично-педагогічної діяльності, інноваційно-випереджувального навчання, активізації суб'єктної позиції у засвоєнні змісту музично-педагогічної освіти.

Принцип акмеологічної спрямованості, визначаючи цілі музично-педагогічної підготовки, що співвідносяться із засвоєнням професійно-педагогічних знань, конкретно-практичних умінь, становленням духовно розвиненої особистості вчителя музики та відповідним рівнем готовності до професійної самореалізації. Принцип програмованості передачі та засвоєння досвіду музично-педагогічної діяльності позиціонує організацію навчально-професійної діяльності студентів з поетапним опануванням способами розв'язання ускладнених та розширених музично-педагогічних завдань. Принцип інноваційно-випереджувального навчання став визначальним у стимулюванні позитивної динаміки професійної допустимості. Принцип забезпечення суб'єктної позиції майбутнього вчителя музики усталив розробку та втілення технології формування готовності до професійної самореалізації у розв'язанні системи музично-творчих та проблемно-педагогічних завдань, проектуванні та реалізації індивідуальних маршрутів музично-педагогічної діяльності.

Методологічні принципи, відображаючи поступове вдосконалення готовності майбутнього вчителя музики до продуктивного та компетентного здійснення музично-педагогічної діяльності, професійної самореалізації, руху до професійного акме, означили етапність модельованого процесу.

Мета *підготовчого етапу* виражалась в адаптації студентів до умов вищого навчального закладу, формуванні позитивного ставлення до майбутньої професійної діяльності, розвитку інтересу та усвідомленні студентами успішності професійної самореалізації. Теоретико-змістовною базою підготовчого етапу слугували дисципліни психолого-педагогічної, музично-теоретичної, практичної підготовки, а також впровадження тренінгових технологій (педагогічно-сенситивної та професійно-асертивної поведінки та ін.).

Практичний етап характеризувався свідомою самоорганізацією, саморегуляцією особистісних і професійних якостей студентів, цілеспрямованістю, розвинутістю волі, здатністю до вибору подальшого напрямку творчого саморозвитку з урахуванням протиріч між внутрішньою мотивацією та зовнішніми вимогами планування, самокорекцією навчально-розвивальної діяльності, що забезпечувалась рівнем розвитку музично-творчих та педагогічних здібностей (організаційно-мотиваційний формат) та пристосовуванням, плануванням, становленням взаєморозвиваючих відносин з оточенням, збагаченням фахових здібностей, реалізацією інтелектуальних, творчих та продуктивних знань, умінь і навичок (практично-діяльнісний формат). Таким чином, були здійснені: творчий пошук, вибір адекватних засобів і способів музично-педагогічної діяльності, інтегрування внутрішніх і зовнішніх стимулів, корекція результатів професійного цілепокладання,

програмування акме-творчого саморозвитку і його цілеспрямоване втілення в життя (оцінно-проективний формат).

Моделюючий етап експериментальної програми був спрямований на закріплення та розвиток емотивно-ціннісного компонента шляхом актуалізації опорних музично-теоретичних, соціокультурних, загально-педагогічних, методичних знань (пошуково-діяльнісний формат); використання набутого досвіду у підвищенні продуктивності професійно-творчої самореалізації, корекції самооцінки з позицій оточуючих, вироблення програми самоосвіти особистісного і професійного самовдосконалення (аналітичний формат).

Творчий етап схарактеризований професійно-продуктивним саморозвитком особистості. Результативність практичної діяльності, таким чином, виражається ефективністю досягнення поставлених цілей, розв'язання професійних завдань, проблемних ситуацій, матеріалізації умінь, знань, рівнем розвитку здібностей, можливостей, особистісного самоствердження, самозадоволення. Саме, самозадоволення, на нашу думку, зумовлює новий етап самооцінки, спонуки особистості до подальшої професійно-творчої успішності та проектування якісно нових маршрутів професійної самореалізації.

У третьому розділі **«Організація та результати дослідно-експериментальної роботи»** висвітлено, проаналізовано змістовно-процесуальні аспекти експериментального дослідження, представлено кількісні та якісні результати впровадження структурно-функціональної моделі у навчально-виховну практику.

Ефективність спроектованої структурно-функціональної моделі формування готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації на акмеологічних засадах базувалась на розробці і апробації дослідницької програми, яка складалась із констатувального, формувального та контрольного експериментів.

У ході емпіричного дослідження здійснено діагностику емотивно-ціннісного, когнітивно-діяльнісного та рефлексивно-регулятивного компонентів готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації.

Статистичне опрацювання емпіричних даних констатувального експерименту засвідчило, що для переважної більшості майбутніх вчителів музики характерними є низький (декларативний) рівень (59% студентів експериментальної, 57,3% студентів контрольної груп) та середній (формально-рольовий) рівень (28,5% – ЕГ, 27,2% – КГ) готовності до професійної самореалізації.

У процесі формувального етапу дослідження апробовано та експериментально перевірено ефективність запропонованих акмеологічних засад професійної самореалізації майбутнього вчителя музики.

Загальний аналіз результатів формувального експерименту дозволяє стверджувати, що створення ефективної системи організаційно-методичного забезпечення (спецкурс «Акмеологія музично-педагогічної творчості», технологічні основи діяльності вокально-творчої студії «Імпульс», електронне акмеологічне портфоліо «Шлях до професійного акме», програма

проблемно-професійних ситуацій, інтерактивних методів навчання, тренінгових технологій) оптимізує розвиток акмеологічної спрямованості, педагогічної асертивності та копінг-поведінки майбутнього вчителя музики.

Порівняльний аналіз результатів дослідження на основі визначених критеріїв сформованості емотивно-ціннісного, когнітивно-діяльнісного та рефлексивно-регулятивного компонентів переконливо свідчить про відчутне зростання показників готовності до професійної самореалізації у студентів експериментальних груп порівняно з контрольними (табл. 1)

Таблиця 1

Зіставлення рівнів сформованості готовності студентів до професійної самореалізації на акмеологічних засадах до і після експерименту (%)

Компоненти	Групи	Експериментальна група				Контрольна група			
		Н	С	Д	В	Н	С	Д	В
	Рівні								
Емотивно-ціннісний	До експ.	67,2	19,2	13,6	-	67,2	18,4	14,4	-
	Після експ.	5,6	12	48	34,4	40	32	20	8
	Різниця	-61,6	-7,2	+34,4	+34,4	-27,2	+13,6	+5,6	+8
Когнітивно-діяльнісний	До експ.	51,2	32,8	16,0	-	47,2	36,0	16,8	-
	Після експ.	8,0	10,4	57,6	24	28	28,8	33,6	9,6
	Різниця	-43,2	-22,4	+41,6	+24	-19,2	-7,2	+16,8	+9,6
Рефлексивно-регулятивний	До експ.	58,4	24	17,6	-	56,0	24,8	19,2	-
	Після експ.	9,6	12,8	49,6	28	49,6	29,6	16,8	4
	Різниця	-48,8	-11,2	+32	+28	-6,4	+4,8	-2,4	+4

Статистична достовірність коефіцієнтів готовності до професійної самореалізації студентів експериментальних груп до і після формувального етапу дослідження засвідчила, що в експериментальних групах, на відміну від контрольних, відбулись позитивні кількісні та якісні зміни: декларативний (низький) рівень з 59% на констатувальному етапі знизився до 7,8% на контрольному; формально-рольовий (середній) рівень відповідно з 25,3% до

11,5%; конструктивно-самодіяльний (достатній) рівень зріс з 15,7% до 52%, творчо-моделюючий (високий) рівень – з 0,0% до 28,7% (рис. 2).

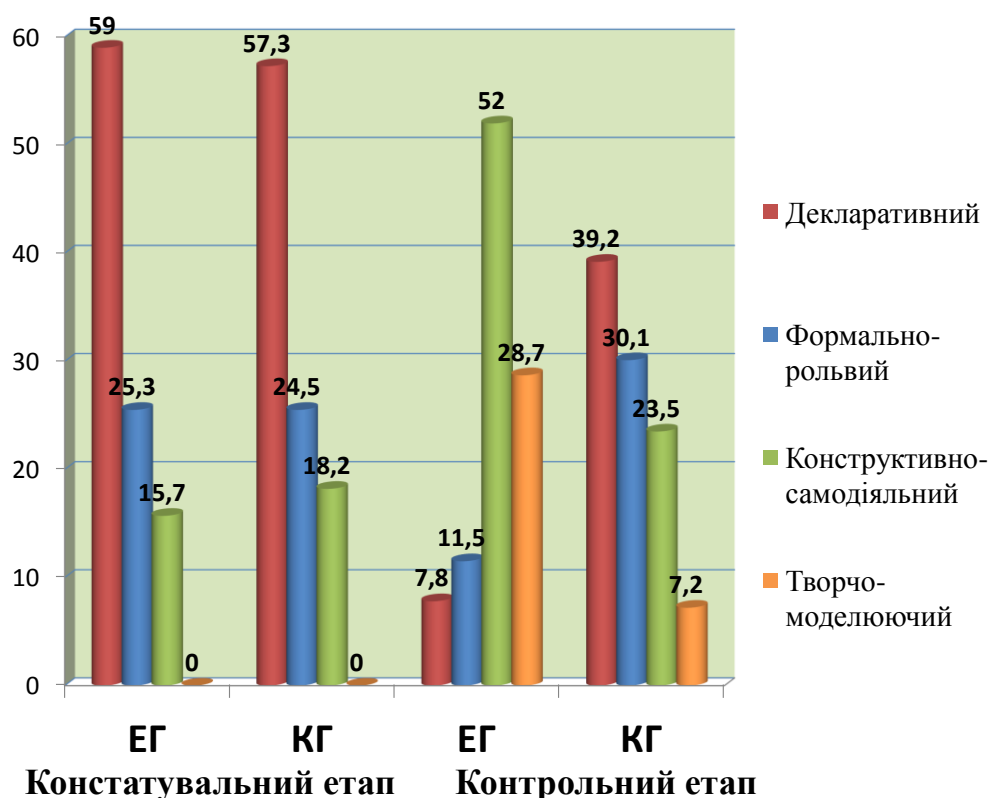

Рис. 2. Порівняльний аналіз рівнів готовності студентів до професійної самореалізації на констатувальному та контрольному етапах (%)

Отримані результати дослідження свідчать про успішність формувальних методик та доцільність подальшого впровадження акмеологічно-освітніх технологій в процес професійної підготовки майбутнього вчителя музики.

За підсумками формувального експерименту зазначимо, що утверджені акмеологічні засади професійної самореалізації майбутнього вчителя музики полягають у:

- формуванні продуктивно-предметних компетентностей як бази для успішної самореалізації;
- формуванні емпатійної культури спілкування у різних видах музично-творчої діяльності і формах музично-навчальної взаємодії;
- соціокультурному, морально-естетичному самовихованні;
- інтелектуальній, психологічній готовності до саморозвитку та творчого самовираження;
- сформованості емоційно-чуттєвої сфери та здатності до самостійного вирішення навчально-виховних, життєво-творчих ситуацій;
- наскрізній інтеграції і практичній спрямованості змісту навчально-професійних дисциплін (інтегровані заняття, міні-дослідження, екскурсії, навчальні проекти);

– мотивації у досягненні успіху, яка ґрунтується на основі самооцінки, взаємооцінки і зорієнтована на формування рефлексивної позиції майбутніх учителів музики.

ВИСНОВКИ

1. Реформування системи освіти в Україні, зокрема вищої та середньої, на сучасному етапі характеризується домінуванням інтегративно-акмеологічного підходу до змісту навчання і виховання учнів, оцінюванням якості професійної діяльності вчителя, зростанням ролі педагога-музиканта, здатного компетентно і продуктивно реалізовувати особистісний і професійний акмепотенціал. У ракурсі наукового пошуку визначення професійної самореалізації як педагогічної системи, як результату діяльності, як процесу цілеспрямованого втілення акмеологічно-актуалізованих особистісних обдарувань, кваліфікаційних знань, умінь, навичок та методичної майстерності в педагогічній, соціокультурній життєвотворчості майбутнього вчителя музики, поглиблено, уточнено, конкретизовано дефініцію досліджуваного феномену.

2. Готовність майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації утверджується нами як інтегративне цілісне новоутворення, детерміноване мірою індивідуально-продуктивного опредметнення сутнісних сил, культивуванням природніх спроможностей та характеризується спрямованістю на відповідну діяльність (потреби, мотиви, інтереси, ціннісні орієнтації), професійно-операційною досконалістю (наявність спеціальних знань, умінь, навичок), самосвідомістю (здатність до самоконтролю, самовдосконалення і саморефлексії), комплексом індивідуально-типологічних особливостей і якостей, що забезпечують успішність та результативність досягнення вчителем музики професійного акме.

Стверджувальним є те, що структура готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації виражається сукупністю усталених зв'язків таких компонентів, як: емотивно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний, рефлексивно-регулятивний. У відповідності з компонентною структурою готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації визначено основні критерії, а саме: особистісно-спонукальний, змістовно-практичний та оцінно-продуктивний. Результативність апробованого експериментального дослідження підтверджується динамікою і позитивними змінами у змістовій характеристиці готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації, яка набула вияву у таких рівнях, як: декларативний (низький), формально-рольовий (середній), конструктивно-самодіяльних (достатній), творчо-моделюючий (високий).

3. Утвердження поняття «потенціал» як ключової категорій акмеологічної науки та суттєвого чинника процесу підготовки майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації, дало можливість вирізнити синергетичну та екзистенційну єдність особистісного акмепотенціалу майбутнього педагога; акмепотенціалу змісту професійної підготовки та середовища ВНЗ; акмепотенціалу музичного мистецтва. Визначальними механізмами розвитку особистісного акмепотенціалу є детермінація самопроцесів, що характеризують

готовність суб'єкта до професійної самореалізації (самоактуалізація, самоефективність, самоудосконалення, продуктивна компетентність); акмепотенціалу змісту професійної підготовки та середовища ВНЗ є акмепрофесійна спрямованість майбутнього педагога, арт-соціальне оточення; акмепотенціалу музичного мистецтва – самокорекція, регуляція, рефлексія, продуктивно-творча діяльність, усвідомлення мистецьких цінностей.

4. Результати дослідження змістових характеристик акмеологічної сутності педагога, уможливили розробку структурно-функціональної моделі формування готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації.

Чільне місце в структурно-функціональній моделі посідають акмеологічно зумовлені підходи, наукові теорії, методологічні положення і принципи, властиві досліджуваному процесу.

Мета запропонованої структурно-функціональної моделі зумовила майбутній результат, алгоритм діяльності у досягненні цього результату, зміст навчання та сукупність організаційно-методичного забезпечення.

Узагальнені результати експериментального дослідження підтвердили ефективність упровадження розробленої моделі в практику професійної підготовки майбутніх учителів музики.

5. Доказовим стало те, що сукупність організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації, а саме: акмеологічно-гуманістичне забезпечення навчально-практичного змісту системою професійних завдань та проблемних ситуацій, стимулювання творчо-особистісного та професійного самовдосконалення майбутнього фахівця засобами інтеграції змісту фахових дисциплін, забезпечення рефлексивно-оцінного досвіду, є визначальними в акмеологічній спрямованості майбутнього вчителя музики. Виокремлення зазначених організаційно-педагогічних умов детерміновано особливостями гуманізації сучасної вищої музично-педагогічної школи, сутністю і змістом професійної підготовки майбутнього вчителя музики.

Загальний аналіз результатів формувального експерименту дозволяє стверджувати, що створення ефективної системи організаційно-методичного забезпечення (спецкурс «Акмеологія музично-педагогічної творчості», технологія організації діяльності вокально-творчої студії «Імпульс», електронне акмеологічне портфоліо «Шлях до професійного акме», впровадження проблемно-професійних ситуацій, інтерактивних методів навчання, тренінгових технологій) оптимізує розвиток педагогічної асертивності та копінг-поведінки майбутнього вчителя музики.

Таким чином, досягнення мети дисертаційного дослідження виразилося у науковому обґрунтуванні та експериментальній перевірці комплексу організаційно-педагогічних умов, що забезпечують ефективність формування готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації на акмеологічних засадах.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми підготовки майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації. Подальшого

вивчення потребують найбільш перспективні напрямки, такі як: залучення комп'ютерних технологій, використання моделювання у навчально-виховному процесі, розробка навчально-методичного забезпечення з урахуванням особливостей реалізації концептуальних положень педагогіки життєтворчості та психології культивування особистісних обдарувань.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ **Методичні рекомендації**

1. Зарицька А.А. Акмеологія музично-педагогічної творчості. Методичні рекомендації для студентів напряму 6.020204 «Музичне мистецтво» освітнього ступеня «Бакалавр» / уклад. Зарицька А.А. – Луцьк: Ключі, 2015. – 40 с.

Статті у наукових фахових виданнях

2. Зарицька А.А. Проблема інтуїтивного та свідомого в вокальній підготовці співака / А.А. Зарицька, Л.В. Гордійчук // Проблеми педагогічних технологій. – Луцьк, 2006. – С. 7–11.

3. Зарицька А.А. Педагогічні умови формування духовного потенціалу студентської молоді / А.М. Гордійчук, А.А. Зарицька // Актуальні питання культурології: Альманах наукового товариства «Афіна»: У 2-х т. – Випуск 6. – Рівне, 2008 : РДГУ. – Т.2. – С. 166–170.

4. Зарицька А.А. Особливості розвитку духовного потенціалу студентів у процесі вокальної підготовки / А.А. Зарицька // Педагогічний пошук: науково-методичний вісник – Луцьк, 2009. – С. 48–51.

5. Зарицька А.А. Становлення проблеми духовного потенціалу особистості в теорії і практиці педагогічної науки / А.А. Зарицька // Вісник Черкаського університету. Вип. 164. Серія Педагогічні науки / М-во освіти і науки України, Черкаський нац. ун-т імені Б. Хмельницького. – Черкаси: Видавництво ЧНУ імені Б. Хмельницького, 2009. – С. 30–34.

6. Зарицька А.А. Сутність поняття духовної самореалізації вчителя музики в професійно-педагогічній діяльності / А.А. Зарицька // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки №7 (256) – Луцьк.: 2013. – С.145–149.

7. Зарицька А.А. Акмеологічні механізми та чинники професійної самореалізації майбутнього вчителя музики / А.А. Зарицька // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / [ред. кол.: Т. І. Сущенко]. – Запоріжжя, 2013. – Вип. 29(82). – С. 178–184.

8. Зарицька А.А. Акмеологічно-педагогічні умови професійної самореалізації майбутнього вчителя музики / А.А. Зарицька // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: збірник наукових праць. – Вип. 14(19). Частина 1. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – С. 71–75.

9. Зарицька А.А. Сутність та структура готовності до професійної самореалізації майбутнього вчителя музики / А.А. Зарицька // Оновлення змісту, форм та методів навчання та виховання в закладах освіти: збірник

наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 6 (49). – Рівне: РДГУ, 2013. – С. 141-144.

10. Зарицька А.А. Роль педагогічного самоменеджменту у формуванні готовності майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації / А.А. Зарицька // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – Зб. статей: – Ялта: РВВ КГУ, 2013. – Вип. 41. – Ч.5. – С.83–88.

11. Зарицька А.А. Формування готовності майбутніх учителів до професійної самореалізації / А.А. Зарицька // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. Випуск LI. – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника, 2014. – С. 62–66.

Статті у закордонних наукових фахових виданнях

12. Zarytska A.A. Future Music teachers' readiness to develop their students' self-concepts: analytic approach / A.A. Zarytska // The Advanced Science open access journal. United States, June 2013. – pp. 72 – 77.

13. Zarytska A.A. Role of Personal Achievement Characteristics of Future Music Teachers in the Process of their Ability to Self-Realization Forming / A.A. Zarytska // Zbior raportow naukowych. «Badania naukowe naszych czasow». (29.10.2013 – 31.10.2013) – Katowice: Wydawca: Sp.z o.o. «Diamond trading tour», 2013. – 112 s. – S. 17–22.

Матеріали науково-практичних конференцій

14. Зарицька А.А. Акмеологічні чинники формування вокальної майстерності майбутніх учителів музики / А.М. Гордійчук, А.А. Зарицька // «Педагогіка та психологія: актуальні питання наукових досліджень»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 16 лютого 2013 року). – К.: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2013. – С. 61–63.

15. Зарицька А.А. Генеза поняття «духовна самореалізація» у психолого-педагогічній літературі / А.А. Зарицька // Сучасна наука: теорія і практика: матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції «Молода наука України. Перспективи та пріоритети розвитку» (м. Київ, 25-27 грудня 2012 року) / Всеукраїнське громадське об'єднання «Нова Освіта» – К., 2012. – С. 87–90.

16. Зарицька А.А. Духовний розвиток особистості в народнопісенній творчості Волині / А.А. Зарицька // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів «Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє» (13-14 травня 2009 року): У 3-х т. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. – Т. 1. – С. 323–324.

17. Зарицька А.А. Духовний розвиток особистості у творчості В.О. Сухомлинського / А.А. Зарицька // Збірник науково-методичних праць викладачів та студентів Луцького педагогічного коледжу (Випуск 2). – Луцьк, 2009. – С. 108–113.

18. Зарицька А.А. Проблема самореалізації особистості у педагогічній спадщині Януша Корчака / А.А. Зарицька // Концептуальні погляди Януша Корчака як важливі духовні цінності на сучасному етапі: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції. – Луцьк: Вежа-Друк, 2012. – С. 48–50.

19. Зарицька А.А. Компетентісний підхід до професійної самореалізації майбутнього вчителя музики / А.А. Зарицька // Педагогіка та психологія: традиції та інновації: збірник наукових робіт учасників науково-практичної конференції (м. Львів, 15-16 березня 2013 року): - Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2013. – С. 102–104.

20. Зарицька А.А. Особливості копінг-поведінки майбутніх учителів музики в умовах педагогічної практики / А.А. Зарицька // Управлінські компетенції викладача вищої школи: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (28 лютого 2014 року). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – С. 84–87.

21. Зарицька А.А. Підготовка майбутніх учителів музики до професійної самореалізації у процесі вокально-творчої діяльності / А.А. Зарицька, Л.В. Гордійчук // Актуальні проблеми підготовки фахівців на сучасному етапі: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Частина 2). – Луцьк: Луцький педагогічний коледж, 2013. – С. 185–189.

22. Зарицька А.А. Структурно-компонентна сутність професійної самореалізації майбутніх учителів музики / А.А. Зарицька // Педагогіка та психологія: питання науки та практики: збірник наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції: (6-7 вересня 2013 року, м. Одеса). Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2013. – С.43–47.

АНОТАЦІЇ

Зарицька А.А. Акмеологічні засади професійної самореалізації майбутнього вчителя музики. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Київ, 2016.

У дисертації здійснено теоретичне, методологічне та організаційно-методичне дослідження проблеми професійної самореалізації майбутнього вчителя музики на акмеологічних засадах. На основі аналізу теоретичних передумов досліджуваної проблеми узагальнено наукові підходи вітчизняних та зарубіжних авторів щодо тлумачення феномена «самореалізація», розширено, конкретизовано понятійно-категорійний апарат, визначено компонентну структуру, акмечинники та механізми професійної самореалізації майбутнього учителя музики. З позицій надбань акмеологічної та психолого-педагогічної наук, особистісного професійного досвіду обґрунтовано організаційно-педагогічні умови, критерії, показники та спроектовано структурно-функціональну модель готовності майбутніх учителів музики до професійної самореалізації. Висвітлено змістово-процесуальні аспекти

експериментального дослідження, представлено кількісні та якісні результати впровадження структурно-функціональної моделі в навчально-виховний процес підготовки майбутніх музикантів-педагогів.

Ключові слова: майбутній вчитель музики, професійна самореалізація, акмеологічні засади, організаційно-педагогічні умови, структурно-функціональна модель формування готовності до професійної самореалізації.

Зарицкая А.А. Акмеологические принципы профессиональной самореализации будущего учителя музыки. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова, Киев, 2016.

В диссертации рассматриваются теоретические, методологические и организационно-методические исследования проблемы профессиональной самореализации будущего учителя музыки на акмеологических принципах. На основе анализа теоретических предпосылок исследуемой проблемы обобщены научные подходы отечественных и зарубежных авторов относительно толкования феномена «самореализация», расширен, конкретизирован понятийно-категориальный аппарат, определена компонентная структура, акмефакторы и механизмы профессиональной самореализации будущего учителя музыки. Из позиций приобретений акмеологической и психолого-педагогической наук, собственного педагогического опыта обосновано организационно-педагогические условия, критерии, показатели и спроектировано структурно-функциональную модель готовности будущих учителей музыки к профессиональной самореализации. Отражены содержательно-процессуальные аспекты экспериментального исследования, представлены количественные и качественные результаты внедрения структурно-функциональной модели в учебно-воспитательный процесс подготовки будущих музыкантов-педагогов.

Ключевые слова: будущий учитель музыки, профессиональная самореализация, акмеологические принципы, организационно-педагогические условия, структурно-функциональная модель формирования готовности к профессиональной самореализации.

Zarytska A.A. Acmeological principles of professional self-realization of the future teacher of music. – On right for a manuscript.

Thesis for candidate's degree in Education Sciences on specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – National pedagogical university named after M.P. Dragomanov, Kyiv, 2016.

In the thesis the theoretical, methodological and organizational-methodological research of the problem of future Music teachers' professional self-realization on acmeological principles. Based on the analysis of theoretical assumptions of the investigated problem, it summarizes the scientific approaches of domestic and foreign authors concerning interpretation of the phenomenon of "self-realization," it

expands and concretizes the conceptual and categorical apparatus, it defines the component structure and the acme factor and mechanisms of professional self-realization of the future teacher of music. From the standpoint of heritage of the acmeological and psycho-pedagogical sciences, and of the personal teaching experience it grounds organizational and pedagogical conditions, which enable positive dynamics for training future teachers of music, for their professional self-realization, including: acmeological-humanistic software that provides with educational and practical content along with a system of vocational tasks and problematic situations; stimulation for the creative, personal and professional self-improvement of the future professionals, with tools that integrate the content of professional disciplines; software that provides with reflective-evaluative experiences. The separation of these organizational and pedagogical conditions is determined by the features of humanization of modern higher musical educational school, along with the nature and content of training future teachers of music.

The criteria of formation of preparation for professional self-determined future teacher of music is determined by: personal and incentive, practical and meaningful evaluative-productive.

It is proved that the impact of the process under study, shows up in four levels of characteristics of preparation of the future teacher of music for professional self-realization (creative modeling, structural and amateur, formal and declarative role).

The substantial formation of future music teachers for professional self-realization was provided based on the following principles: acmeological orientation process, programmed transfer and assimilation experience of musical and educational activities, innovation and advanced teaching, activation of subjective positions of the future teacher of music in the mastering musical the contents of music and teacher education.

It deals with the content-procedural aspects of the experimental investigation, it presents the quantitative and qualitative results of the implementation of the structural-functional model in the educational process for the training of future teachers of music.

Overall analysis of the results of forming experiment suggests that the creation of an effective system of organizational and methodical foundations (special course «Acmeology of musical pedagogical creativity», technology of the organization of the vocal creative studies «Impulse», implementing acmeological e-portfolios «Skills for Professional acme», problematic-professional situations, interactive teaching methods, Training Technologies) optimizes the development of acmeological orientation, teaching assertiveness and coping behavior of future teachers of music.

Keywords: future teacher of music, professional self-realization, acmeological principles, organizational and pedagogical conditions, structural-functional model for formation of the preparation for professional self-realization.